

NARRATIVA

Imre Kertész, *Kaddish pel fill no nascut*. Traducció d'Eloi Castelló. QUADERNS CREMA. Barcelona, 2004.

No és la confessió d'un home aclaparat pel pes d'haver viscut els camps d'extermi d'Auschwitz, o la capacitat de referir-ne els horrors sense gairebé referir-los amb fets, només prenent-ne el pols com a metàfora mitjançant una fallida matrimonial i el rebuig malaltís de la paternitat, sinó l'esplèndida amalgama entre experiència referida i persuasió d'estil el que fa d'aquesta novel·la breu una obra tan plena de talent com impactant, en sintonia amb la tradició centreeuropea més estremidora dels últims decennis.

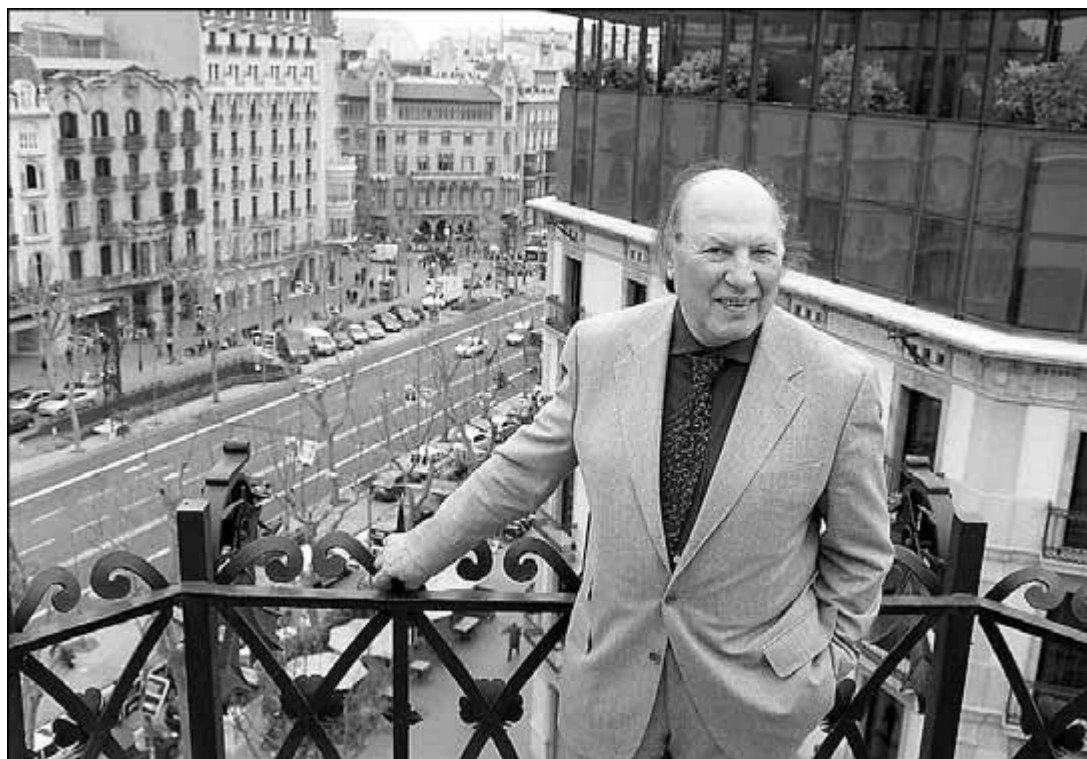
Escrita en forma de monòleg obsessiu i recurrent, sense capítols, en un sol alè gairebé aliè als punts i a part, l'hongarès de família jueva Imre Kertész hi erigeix un estil amb les millors armes de la prosa de Thomas Bernhard, diversos detalls tant de la poesia com de la vida de Paul Celan i un to entre la negació sostinguda i la culpa desesperada que inverteix des de la ferida viscuda les pàgines normatives de l'*Èxode* i dels *Salms* -una efervescència de forma disgregada i trencadissa que el mateix Celan ja havia practicat, i havia dut fins a l'extrem, en la diversa latitud de la seva poesia.

COM BERNHARD I CELAN

La dilatació de les frases a l'entorn de la repetició de motius i punts concrets, el trencament del discurs per

Fuga de mort

PAU DITO TUBAU

EL NARRADOR HONGARÈS IMRE KERTÉSZ VA GUANYAR EL NOBEL DE LITERATURA L'ANY 2003

inserir-hi comentaris o aforismes sobre l'existència i les cursives marcades sobre paraules clau són alguns trets afins als de Bernhard, però la ironia cruel, més o menys subtilment i salvadora, hi és del tot absent, perquè hi predomina la gravetat de realitats que ens ultrapassen -en aquest cas, la història de l'Holocaust i les seves seqüeles entre els supervivents, amb la tensió no resolta entre la necessitat moral de retenir el record i la necessitat vital d'un cert oblit.

De Celan prové l'encadenament de negacions lligades a altres repeticions, menors i vinculades entre si, que entrelaçades amb el discurs principal donen pas en esgotar-se a noves repeticions. Aplicat a la prosa, això provoca la sensació de recerca constant d'alguna mena d'il·luminació, de coneixença a través de l'exhauriment. Kertész planteja en cada anècdota el martelleig, imposa un terme i un ritme a l'obsessió del personatge fins que sembla que tot es dilucidi i el

passat quedi comprès per al present, però una nova obsessió i un nou terme sobrevénen just després, i així successivament, com si tot fos en gran part incomprès. La troballa d'aquest correlat objectiu resulta exemplar, gairebé magistral.

En un moment de l'*opera prima Sense destí* (1975), el primer temps més o menys autobiogràfic d'una trilogia al voltant dels totalitarismes que aquí esdevé compendi i culminació, l'adolescent protagonista assisteix a l'execució

de tres letons fugitius capturats pels nazis i ajusticiats a manera de càstig exemplar davant la resta de reclusos. El noi gairebé no pot veure com els passen per la forca, però percep que el rabí del grup comença a mussitar la lletra del *Kaddish*, la cançó fúnebre en honor dels morts. Els altres presos s'hi sumen tot seguit. De sobte sent una mena d'enveja per no saber hebreu que l'astora. Tot i que afirma impassible que el gest és inútil per a la supervivència del trio, s'adona que aquella ignorància l'exclou de la comunitat.

UN INFORME DE LECTURA

En el llarg somni que encapçala la segona entrega, *Fiasco* (1988), l'escriptor i traductor protagonista llegeix un informe de lectura d'una editorial en què li diuen que la seva novel·la amb protagonista adolescent al voltant dels camps de concentració és inadequada: conté reaccions perverses, immorals i de mal gust. L'absurd és tan gran i tan patètic que gairebé fa gràcia. I el clima és el d'un Estat ple de deliris i funcionaris. Però l'anècdota és real. A les acaballes, el protagonista afirma la preeminència dels fets viscuts sobre els escrits. Dos anys més tard, Kertész va tancar el períple acumulant en el *Kaddish* les millors forces de tots dos precedents. De la mà de l'esgarrifança davant dels records reprimits, entre els esforços confessionals de l'oració pel fill no nat hi predominen les idees de fracàs i autoliquidació, si bé el protagonista diu redimir-se -en fórmula goethiana, però mancat de llum- a través de la feina incessant, de l'instint de cavar amb el bolígraf una tomba a l'aire. Celan va cavar més avall. Celan es va tirar al riu.

NARRATIVA

Isidre Bravo, *L'amant dels nois*. LLIBRES DE L'ÍNDIX. Barcelona, 2004.

Jove arrogant i dèspota, Dorian Gray, el protagonista de l'obra clau d'Oscar Wilde, és per damunt de tot un paradigma de bellesa. Pertany a aquella classe de joves magnètics que amb la seva irrupció il·luminen l'habitació més ombrívola. En sintonia amb aquesta innata inclinació per l'exquisidesa de Wilde, que esdevingué el seu mòbil i gairebé la seva religió, trobem *L'amant dels nois*, una obra en què, mitjançant les cartes que escriu a un amic des del Marroc el 1993 i el seu dietari durant una estada al Nepal quatre anys després, Isidre Bravo ens commou i fa que ens adonem de com als països occidentals hem oblidat, potser hipòcritament, que la bellesa és una de les passions que donen sentit a la vida. Com explica Jordi Coca en el magnífic pròleg de l'obra, "davant la provocació que pot suscitar el títol, ens trobem

Enlluernat per la bellesa

ANNA TOMÀS

davant una confessió íntima que, en formular-se, ens invita també a participar en una mena de bogeria especial: la de qui viu sense límits la fascinació per la bellesa i vol expressar les emocions més pregones d'aquest trasbals sense témer interpretacions malintencionades".

LITERATURA DE VIATGES

Bravo ha recorregut bona part del continent asiàtic i llatinoamericà en els darrers anys i, tot i que encara resta inèdit al nostre país, ha elaborat en aquestes travessies un important corpus de textos que, lluny de la descripció d'un turista banal, revelen una atracció i una empatia que manca desgraciadament en bona part de la literatura de viatges. El seu equipatge són uns ulls verges, alliberats de les convencions i estereotips més inconscients, i una insa-

ciable voluntat d'amarar-se d'aquest món que no és el seu, però amb el qual acabarà entrant en simbiosi. Es deixa revolucionar del tot, íntegrament, des de l'estètica fins a la moral, passant pels sentiments més íntims i contradictoris, es transmuta, i així permet que el lector conegui, en molts casos per primer cop, l'autèntic encant del Tercer Món: un vendaval de somriures i mirades franques i amables. Com ell mateix explica, si un no adopta una actitud prepotent d'entrada, es trobarà amb una insaciable font de fraternitat. Més innocents, més fràgils i també més aferats a l'orgull de la seva diferència, probablement l'únic que els queda, els habitants d'aquests països són capaços de fer conèixer al visitant el veritable batec de la puresa, tresor que Occident ja no recorda quan va perdre.

Els textos resultants dels dos viatges que ocupen la present obra han estat, curiosament, agrupats per la troballa de l'autor amb un noi magnífic de cada país: respectivament, en Brahim i el Sianju. Bravo havia conegut Brahim el setembre del 1992 a Ksar es Séghir, un poblet a la carretera que flanqueja l'Estret i porta a Ceuta. Encara adolescent era ja el vigilant del petit cafè vora del riu. Esdevingueren amics inseparables i l'any següent Bravo va emprendre un viatge pel Marroc per retrobar-lo. A mesura que narra en forma epistolar els fruits que li donen l'amistat i estimació envers aquest jove marroquí, l'autor ens descobreix que l'excel·lència es troba en la naturalesa quotidiana de les coses: "És la bellesa de les cases, dels carrers, de les onades, de les muntanyes, de la llum, dels reflexos,

de la simfonia inacabable de combinacions de formes i colors, dels sons i dels silencis... Però, sobretot, la de la cadència i el somriure dels cossos que omplen i unifiquen cada espai que travesso i que, d'alguna manera, faig meu". Com li succeirà amb Sianju a Pokhara, la seva mirada reclamadora, com la de Baudelaire, d'un nou ordre moral, l'arrossega i ens arrossega d'una imatge a una altra, d'una sensació a una altra, per acabar tots enlluernats per la bellesa.

EL NEPAL I EL MARROC

La medieval Katmandú; els basars de les localitats marroquines; el verd paisatge nepalès, exuberant i ondulat, amb els cims abruptes del Manaslu que un pot contemplar des del palau fortalesa de Prithvi Narayan Shah... Mil i un indrets que, com a *Les mil i una nits*, són descrits amb els adjectius més rics, amb les paraules més encisadores, amb el desassossec del qui es troba davant la Bellesa, amb majúscula. Tan a prop, tan lluny, el Nepal i el Marroc ja sempre restaran, per al lector, tenyits de sensualitat.